

Tomas Eneroth: Anförande i debatt om ny kärnkraftverk

Datum

17 juni 2010

Plats

Stockholm

Omständigheter

Den 17 juni 2010 fattade riksdagen ett historiskt beslut om att upphäva förbudet mot att bygga nya kärnkraftsreaktorer i Sverige. Inför beslutet hölls en åtta timmar lång och intensiv debatt där partierna argumenterade för och emot kärnkraftens framtid i svensk energipolitik. Röstningen slutade med knapp majoritet: 174 ledamöter röstade för att häva förbudet, medan 172 röstade emot.

- 1 Fru talman! Ärade ledamöter av denna kammare!

Det är nu dags för riksdagen att ta ställning till regeringens förslag om att det ska kunna byggas tio nya kärnkraftverk i Sverige. Därmed ökar man kraftigt

- 5 Sveriges beroende av kärnkraft. Det är nämligen konsekvenserna av den energiuppgörelse som bland annat centerledaren och energiministern Maud Olofsson medverkat till.

- 10 Före valet 2006 lovade de borgerliga partierna att en borgerlig regering inte skulle upphäva förbudet mot att uppföra nya reaktorer. Samma löfte gavs också i Fredrik Reinfeldts första regeringsförklaring. Nu lägger man förslag på riksdagens bord som bryter mot vallöftet och som bryter mot regeringsförklaringen.

- 15 Regeringen och Maud Olofsson sviker väljarna och inte minst alla dem som engagerat sig mot uranbrytning och mot kärnkraftsutbyggnad och som sett möjligheter för Sverige att i stället öka investeringar i förnybar energi. Jag förstår att många av dem är upprörda.

- 20 Men regeringen lägger bara förslag. Det är vi ledamöter av Sveriges riksdag, vi som är folkvalda, som fattar beslut. Och det är i denna kammare som vi i dag om ett antal timmar ska ta beslut om regeringens förslag.

- 25 Vi socialdemokrater vill att riksdagen ska avslå förslaget, och jag yrkar härmed, fru talman, bifall till den reservation som vi står bakom tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Det är ett viktigt vägval som riksdagens ledamöter ska göra. Antingen fortsätter vi att vara ett föregångsland med fortsatt offensiva satsningar på gröna jobb, på energiomställning och på att ha fortsatt konkurrenskraftiga elpriser och trygg energiförsörjning till svenska hushåll och till svensk basindustri.

Det är satsningar som gjort Sverige världsledande i miljöteknik och som sett till att vi har den kraftigaste ökningen av biobränslen i hela EU och därmed innebär att vi moraliskt och politiskt tar ansvar för den värld vi lämnar efter oss till kommande generationer.

Det andra alternativet är att vi väljer den väg som regeringen nu vill att Sverige ska ta med tio nya kärnkraftverk, anpassning till Europas höga elpriser och med långvarig osäkerhet om vår energiförsörjning. Det är nämligen effekterna av att ensidigt låta marknaden och energibolagen ta ansvar för vårt framtida energisystem.

Vägvalet är i stora delar både politiskt och moraliskt, för framför oss finns möjligheten att satsa på det som är modernt och det som är hållbart. Framför oss finns möjligheten att fortsätta gå före andra länder och visa hur ny teknik, smarta energilösningar och investeringar i energisektorn kan ge nya gröna jobb här hemma och på världens exportmarknader.

Sverige har inom räckhåll att bli möjligheternas land i skarp kontrast till de länder som fortsatt satsar på gammal teknik, på kolkraft och på kärnkraft. Men det förutsätter att vi tar politiskt ansvar.

Det förutsätter att vi vågar använda politiska styrmedel och drar nytta av de erfarenheter som vi har gjort i Sverige med investeringsstöd, klimatinvesteringsprogram och hög ambitionsnivå när det gäller energiforskning.

Inom de borgerliga partierna är man oense om detta. Därför försöker man göra det enkelt för sig genom att nu hävda att det är marknaden, inte politiken, som ska ta ansvar för energiomställningen.

Det är därför vi kan höra Maud Olofsson hävda att det inte blir någon ny kärnkraft med regeringens förslag samtidigt som Jan Björklund kan hävda att

det blir det visst och att det blir både 10, 11, 12 och 13 reaktorer.

70 Båda kan dessutom på sina interna partimöten hävda att man precis lurat skjortan av sin allianskamrat – Jan Björklund inte minst genom att hävda att en marginell ökning av investeringarna i förnybar energi har fått Centern att acceptera tio nya kärnkraftverk och Maud Olofsson genom att hävda att beslutet att tillåta tio nya reaktorer gör det omöjligt att bygga ny kärnkraft.

75 Verkar det krångligt? Ja. Verkar det obegripligt? Ja. Det är ungefär lika tokigt som att hävda att man räddar valarna genom att acceptera valjakt.

80 Det allvarliga är naturligtvis att man abdikerar från ansvaret för energi- och klimatpolitiken genom att hävda att det är marknaden själv som ska ta det ansvaret. Men marknaden kommer inte själv att ta beslut som leder till klimatomställning eller energieffektivisering.

85 Det visar historien, och det visar utvecklingen i många av världens länder där frånvaron av politiskt ansvarstagande leder till investeringar i gasledningar, kärnkraftverk och kolkraftverk.

Det är först när man tar politiskt ansvar som man kan vända utvecklingen.

90 Vi socialdemokrater har i regeringsställning kunnat visa hur energiomställning kan ge nya jobb, hur det har varit möjligt att både avveckla två kärnkraftverk i Barsebäck och samtidigt trygga energiförsörjningen genom effektiviseringar och investeringar i förnybar energi.

95 Det är satsningar som skapat tusentals nya jobb och en starkt växande miljöteknikbransch med goda exportmöjligheter. Därmed blir energipolitiken inte bara någonting som handlar om vår egen hushållning, utan den blir också ett viktigt näringspolitiskt verktyg.

100 Men även där ser vi hur den borgerliga regeringen överlåter åt marknaden att agera. Det var kanske tydligast under finanskrisen när man svek svensk industri med massuppsägningar, nedläggningar och försämrade konkurrenskraft som följd.

Det här var en tydlig kontrast till de länder som investerade i forskning och

105 utveckling under finanskrisen för att säkra konkurrenskraften och som agerade
aktivt för att stärka exportindustrin. De länderna har till följd av det nu lägre
arbetslöshet än vad vi har i massarbetslöshetens Sverige.

Det behövs med andra ord en aktiv energi- och näringspolitik för jobbens skull
110 och för miljöns skull. Därför föreslår vi kraftfulla satsningar på förnybar
elproduktion i form av bioenergi, vindkraft och andra förnybara energikällor.

Med elcertifikat och med andra kompletterande stödsystem vill vi bygga ut
minst 30 terawatt till 2020. Med klimatinvesteringsprogram vill vi skapa nya
115 gröna jobb och samtidigt bidra till energiomställningen.

Med en riskkapitalfond på 5 miljarder vill vi se till att tillföra ännu mer resurser
till att utveckla den starkt växande miljötekniksektorn.

120 I stället för att sälja Vattenfall som de borgerliga partierna nu är inne på vill vi
använda bolaget som en stark aktör för att vi ska få fler investeringar i förnybar
energi och säkerställa långsiktiga och trygga energilösningar, inte minst för
svensk basindustri.

125 Sverige är ett litet, exportberoende land. Vi har en stark basindustri, och vi
behöver en trygg energiförsörjning med konkurrenskraftiga elpriser. Vi är
nämligen övertygade om att vår energipolitik leder till detta.

Vi sätter inte elbolagens intresse av att exportera kärnkraftsel före de svenska
130 hushållen eller svensk basindustris behov av konkurrenskraftiga priser.

Vi ser det inte som nödvändigt att Sverige kraftigt höjer sina elpriser till den nivå
som finns ute på Europamarknaden, och vi ser att det faktiskt finns en historisk
möjlighet kommande år att både öka andelen förnybar energi i Sverige och
135 samtidigt få en effektivare energianvändning.

Trots vår övertygelse om att den här rödgröna energipolitiken är alldeles
utmärkt ser vi också nödvändigheten av att nå en bredare, blocköverskridande
överenskommelse om energipolitiken.

140 Svensk industri, energibranschen och hushållen behöver långsiktiga spelregler
som inte ändras vart fjärde år. Därför kan vi redan nu lova att om det blir en

145 rödgrön seger i valet i höst kommer vi att bjuda in till energiöverläggningar, och vi kommer inte att göra det med tre veckors tidspress utan med gott om tid så att vi kan få i grunden goda förutsättningar och långsiktiga beslut.

Jag tycker att dagens debatt och dagens avgörande är en utmärkt illustration av varför det behövs. Om några timmar hänger inriktningen på regeringens
150 framtida energipolitik på några få röster.

En feltryckning eller ett ändrat ställningstagande hos någon ledamot gör att hela omröstningen är väldigt svårförutsägbar. Det är säkert spännande och intressant för medierna, men det är olustigt för dem som står i begrepp att besluta om
155 stora investeringar, väl medvetna om att spelreglerna sedan ännu en gång kan komma att ändras vid ett maktskifte.

Sverige behöver en bred överenskommelse om energipolitiken, och jag vet att det är en uppfattning som har brett stöd såväl hos svenska folket som hos svensk
160 industri.

Det kan därför vara värt att notera att motsvarande utveckling nu sker i Finland. När finska riksdagens miljöutskott i går röstade om den finska regeringens förslag att bygga ny kärnkraft föll regeringens förslag efter att två centerpartister
165 i Finland gick emot sin egen regering.

Det var den kraftiga förseningen och den extrema fördyringen av kärnkraftsbygget i Olkiluoto som ledde till att man ändrade uppfattning. I stället för nya, dyra kärnkraftverk valde majoriteten i miljöutskottet att stödja en
170 satsning på förnybar energi och effektiviseringsprogram.

Känner någon igen scenariot?

Den så kallat historiska överenskommelsen mellan de borgerliga allianspartierna
175 har dessutom redan i realiteten spruckit. Det tog bara någon vecka efter överenskommelsen till dess att Folkpartiet deklarerade att det skulle byggas fler än tio reaktorer.

Frågar man i dag företrädare för de borgerliga partierna får man helt olika
180 besked när det gäller om det blir ny kärnkraft och hur mycket det blir.

En del företrädare för Centerpartiet har hävdad att det inte blir någon ny kärnkraft eftersom den är för dyr utan statliga subventioner. Branschen och energibolagen gör en annan bedömning. Såväl företrädare för Eon som för Basel har tydligt deklarerat att de tänker bygga ny kärnkraft även utan statliga subventioner.

Den professor i energipolitik, Stephen Thomas, som centerledningen använt som ledstjärna för att få stöd för en kärnkraftsutbyggnad har så sent som i måndags deklarerat att den politiska linjen är ohållbar.

Visst är kärnkraft orimligt dyr och olönsam på enbart marknadsmässiga villkor, säger han, men när väl projekten påbörjas kommer kommande regeringar att tvingas medverka till att man fullföljer de stora investeringarna. Under tiden, konstaterar Stephen Thomas, kommer investeringar i förnybar energi att blockeras.

Så föll den försvarslinje som Centerns partiledning försökt använda för att få stöd för sin kärnkraftssatsning. Vi kan redan nu se hur investeringarna i förnybar energi förhindras och trängs tillbaka till följd av de nya signalerna, vare sig vi pratar Kriegers flak eller andelsägd vindkraft. Vem vågar investera i förnybart när regeringen så tydligt pekar ut kärnkraften som framtidens energislag?

Detta sker trots att några beslut om kärnkraftsutbyggnad verkligen inte är brådskande. Finansminister Anders Borg har själv i en lördagsintervju i Ekot talat om att det är först om tio år som man egentligen behöver fatta beslut om ny kärnkraft. Besked i motsvarande riktning gavs också under energiförhandlingarna av Andreas Carlgren och Maud Olofsson, det vill säga att det är inget som brådskar - men partitaktiska överväganden har lett till att man stressar fram en proposition på riksdagens bord med förslag på ikraftträdande redan nu i augusti.

Det är en slarvig hantering som dessutom har fått skarp kritik av Lagrådet eftersom man inte har haft tid att gå igenom de rent lagtekniska detaljerna. I det här sammanhanget kan det också vara värt att kommentera Maud Olofssons upprepade påståenden att energiöverenskommelsen skulle innebära en historisk satsning på förnybar energi. Det är inte fallet. Även utan Alliansens energiöverenskommelse hade regeringen genom EU:s klimatmål bundit sig för

att målsättningen skulle vara 49 procent förnybar energi. Centerns pris för att acceptera tio nya kärnkraftverk blev en ambitionsökning på 1 procent. En historisk överenskommelse är det onekligen, men bara i den meningen att den
225 illustrerar vilket litet motstånd Maud Olofsson gav i Alliansens energiförhandlingar.

Under de senaste veckorna har vi kunnat följa den enorma katastrof som har inträffat i den amerikanska golfen genom läckan på havsbotten i BP:s
230 oljeanläggningar. De långsiktiga konsekvenserna för havs- och kustområdena är fruktansvärda. Att ens försöka kompensera för fiskerinäring, turistnäring och de boende i regionerna kommer att innebära gigantiska kostnader. USA:s regering har fått gå in och ta ansvar för hela räddningsarbetet, och kritiken mot British Petroleum har varit mycket hård. Medborgarna kritiserar nu, med rätta, hur
235 politiken i USA har accepterat bristande säkerhetssystem och stort risktagande med det som är hela regionens värdefullaste tillgång, nämligen havet och kustmiljön.

Jag tror att fler än jag kan se att motsvarande scenario mycket väl skulle kunna
240 utspela sig om det - Gud förbjude - skedde en olycka vid något kärnkraftverk. Det skulle bli ödesdigra konsekvenser för människor och miljö i regionen. En olycka skulle föra med sig oöverstigliga kostnader. Regeringen vill låta påskina att man lägger ett obegränsat, näst intill fullständigt, ekonomiskt ansvar på energibolagen vid en kärnkraftsolycka. Så är det naturligtvis inte. Vid en olycka
245 har bolaget ansvar upp till ett visst belopp, men därutöver är det likväl staten och skattebetalarna som får gå in och ta de ekonomiska konsekvenserna för saneringskostnaderna. Det här kallar regeringen naturligtvis inte för direkt eller indirekt subvention. Nej, det skulle strida mot energiöverenskommelsen. Man konstaterar bara att det likväl är staten och skattebetalarna som till sist får stå för
250 kostnaderna.

Debatt om ekonomisk compensation i all ära. Vid en kärnkraftsolycka äventyras så oändligt mycket mer. Även när kärnkraften fungerar som den ska innebär den oerhört stora risker för hälsa och miljö - från uranbrytning till slutförvaret
255 av det utbrända kärnbränslet. Det kommer att vara ett förvar av ett material som dessutom kommer att vara radioaktivt i tusentals år. Det är risker som vi vältrar över på kommande generationer.

Det var när riskerna blev uppenbara efter Harrisburg och Tjernobyl som vi i

Sverige tog det moraliska ställningstagandet att successivt avveckla kärnkraften. Vi ser att det är möjligt - trots att vi är ett av världens mest kärnkraftsberoende länder. Vi säger att kärnkraften successivt ska fasas ut med hänsyn till sysselsättning och välfärd i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor och genom energieffektivisering. För att det ska vara möjligt krävs politiskt mod att fatta beslut som kraftigt ökar investeringarna i förnybar energi. För att det ska vara möjligt krävs en beslutsamhet som hela svenska samhället ställer upp på om att ta ansvar för energiomställningen. För att det ska vara möjligt krävs det en annan politik än den omoderna blågrå politik som Alliansen lägger på riksdagens bord.

Sverige kan vara möjligheternas land med modern, spännande och klimatsmart närings- och energipolitik. Det är det som Sverige behöver.

Källa

<div>Manuskript hämtat från riksdagen.se (2025-05-14)</div>

Taggar

2010, 2010-tal, Man, Politiska tal, Riksdagen, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/tomas-eneroth-anforande-i-debatt-om-ny-karnkraftverk>